

Člověk a svět

Chceme-li plně (tj. co nejlépe) postihnout vztah člověka ke světu a světa k člověku (a pochopitelně máme na mysli každého konkrétního, jednotlivého člověka, ne člověka vůbec), musíme sáhnout po dvou formulacích, které není snadno uvést do souladu. Žádný člověk nemůže dost dobře pochopit sám sebe, pokud nerozumí světu kolem sebe; nebo jinak řečeno: každý člověk může dospět k sebeuvědomění a sebepochopení jen tak, že najde způsob, jak porozumět světu a jak se ve světě zorientovat. A na druhé straně stejně zásadně musíme říci, že světu nemůže žádný člověk náležitě porozumět, pokud sám sebe nechápe jako někoho, koho nelze chápat ze světa, jen na základě porozumění světu. Svět nelze chápat jako „svět bez člověka“, a ani člověka nelze chápat jako „člověka beze světa“. A přece každý výklad toho, čím člověk je, tj. čím (kým) vposledu je, jak žije, jak se stává sám sebou a jak sám sobě začíná rozumět, který chce všechno odvodit a odvysvětlit z jakýchkoli daností tohoto světa, se nutně podílí na základní mystifikaci, na hrubém nepochopení jak člověka, tak světa. Svět není jen scéna, nepředstavuje pouhé kulisy, a člověk není jen herec, který se mezi těmito kulisami pohybuje, ale svým životem jakoby nechává vypravovat příběh, který s kulisami nemá co dělat. Lidský život je posláním, jak něco udělat právě s těmi „kulisami“, „ba s celou hrou, s celým divadlem a všemi dalším souvislostmi toho divadla se světem samým, s celým světem. A protože člověk není jediným člověkem, a protože zejména není jediným subjektem ve světě, je třeba pamatovat na tu zásadně důležitou součinnost a „spolupráci“ všech těch subjektů (někdy skutečnou, někdy jen „možnou“ a ještě neuskutečněnou, ale tak či onak již připravovanou, často je částečnou a polovičatou), neboť bez té součinnosti a spolupráce by žádného světa nebylo. Svět je pro každý subjekt (a tedy i pro každého konkrétního člověka) víc než jen okolností a prostředím, ale je výzvou, na kterou je třeba odpovědět (a na kterou nelze neodpovědět, protože i odmítnutí odpovědi je stále ještě odpověď).

(Písek, 101111-3.)